

**APIE VAIKO BRANDUMĄ
MOKYKLAI:
KADA LEISTI VAIKĄ Į
PRIEŠMOKYKLINĘ GRUPEJ AR
PIRMAJĄ KLASEJ?**

Viena aktualiausių vaiko brandumo mokyklai temų yra klausimas, nuo kokio amžiaus galima ir reikalinga vaikui mokykla? Pradinio ugdymo sampratoje (patvirtinta Švietimo ir mokslo ministro 2003 02 03 įsakymu Nr. 113) rašoma: „Pradinis ugdymas pradedamas teikti vaikams nuo 6 metų“ (2 punktas). Tokia nuostata tikrai demokratiška, ji leidžia tėvams pasirinkti. Ji tinka ir tiems tėvams, kurie savo atžalas nori pradėti leisti į mokyklą nuo šešerių metų, ir tiems, kurie linkę laukti, kol jų vaikui sueis septyneri metai. Tačiau kaip nuspręsti, kuris amžius tapti mokiniu jūsų vaikui yra pats optimaliausias?... Vienintelio teisingo atsakymo nėra. reikėtų atsižvelgti į daugelį aplinkybių.

Kaip žinia, vaikas vystosi pagal tam tikrus dėsningumus, bet vaikų vystymosi tempai gali labai skirtis ir to paties amžiaus vaikai gali būti išsivystę skirtingai. Taip pat vienoje srityje vaikas gali būti labiau išsivystęs nei kitoje. Vadinasi, vaiko *amžius neturėtų būti vieninteliu kriterijumi apsisprendžiant, ar leisti vaiką į mokyklą.*

[Kaip apsispręsti, ar leisti vaiką į mokyklą?](#)

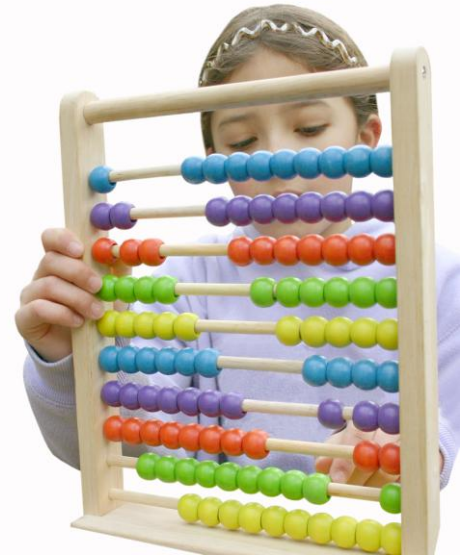
Svarbu yra **vaiko branda**. Iš tiesų, jei vaikas yra motyvuotas, aktyvus, pasitikintis savimi, pažįsta raides ir skaičiuoti moka, neprasminga laukti, kol sukaks septyneri. Laukiant, stabdant vaiką, slopinant jo aktyvumą galima padaryti ir meškos paslaugą – vaiko susidomėjimas ir noras eiti į mokyklą dings, jam taps nebeįdomu.

[Koks vaikas laikomas subrendusiu mokyklai?](#)

Tėvų noras ir požiūris į savo vaiką ne visada sutampa su ugdymui reikalingais vaiko brandumo požymiais. Jei vaikas žino raides, to nepakanka leisti jį į mokyklą. Būsimas pirmokas turi būti emociškai atsparus, nesivaržyti bendrauti, nesibaiminti atsidurti tarp nematytų žmonių ir t. t. Mokykloje vaikui teks didelis tiek psichologinis, tiek fizinis krūvis, todėl labai svarbu, kad būsimasis pirmokėlis būtų pasirengęs išsėdėti visą pamoką ir negauti dėmesio sau asmeniškai, sugebėtų laikytis formalios mokyklinės tvarkos, pakėlęs ranką kantriai lauktų savo eilės, kol mokytoja leis kalbėti ar užduoti klausimą, sugebėtų dirbti net ir nuobodų darbą.

Mokyklinė branda – tai protinis, emocinis, socialinis ir praktinis vaiko brandumas, ir ji vertinama atsižvelgiant į šiuos rodiklius. Aptarkime kiekvieną trumpai.

Protinė branda - tai vaiko mokėjimas susikaupti, išlaikyti dėmesį, logiškai mąstyti, įsivaizduoti, sklandžiai reikšti mintis, logiškai įsiminti. Brandus mokyklai vaikas smalsauja, klausinėja, tyrinėja aplinką, žiūrinėja knygas, albumus, vaikiškas enciklopedijas. Jis prasimano įvairių žaidimų: vaidina, groja, dainuoja, šoka, kuria, vaizduoja, fantazuoja, tačiau skiria realybę nuo fantazijos pasaulio. Gerai atpažįsta įprastus daiktus, vaizdus, juos įvardija, supranta suaugusiųjų ir vaikų šneką, atsako į klausimus, padaro, ko paprašytas, tiksliai suvokia aplinkoje vartojamų įprastinių žodžių, frazių prasmes. Moka teirautis, pasakoti, aiškinti, nupasakoti, nurodyti. Nori ir bando skaityti, rašyti. Turi supratimą apie formą, dydį, skaičius. Gali suskaičiuoti daiktus, skaitmenis susieti su daiktais, spręsti tekstinius uždavinius, kuriuose reikia sudėti ir atimti daiktus.

Brandus mokyklai vaikas bando įveikti kilusius keblumus. Pavyzdžiui, susitęsęs rankas ar veidą, pats bėga praustis, papylęs vandenį - šluostyti stalą. Moka grupuoti daiktus ir supranta tokias sąvokas, kaip „uogos“, „vaisiai“, „daržovės“, „baldai“, „miestai“ ir kt. Pradeda suvokti nuoseklumą, priežasties ir pasekmės ryšį. Pavyzdžiui, kodėl visi automobiliai turi stabdžius, kodėl žmonės sportuoja, dirba, kodėl ant siunčiamo voko turi būti pašto ženklas. Būsimasis pirmokas turėtų gerai kopijuoti linijas, figūras, ornamentus, iškirpti įvairius daiktus, spalvinti piešinius, laikantis linijų. Turėtų mokėti užsirišti, atsirišti batų raištelius, atsisegti, užsisegti sagas, suimti ir dėlioti smulkius daiktus.

Emocinė branda - tai susidomėjimas mokykla, mokytojais, atsiradusi mokymosi motyvacija („aš noriu eiti į mokyklą“), pasitikėjimas savimi. Mokyklai brandus vaikas jau stengiasi valdyti savo emocijas. Įžeistas ar nuskriaustas pats bando ieškoti išeities, o ne bėga pas mamytę. Supykęs dažniausiai nepuola muštis, bet pasako kitam apie šį jausmą, pasitraukia. Valdo savo spontaniškus norus dėl bendro žaidimo, veiklos. Nugali savo baimingumą, nedrąsumą. Planuoja laiką, gali pakomentuoti, ką padaręs, sutvarkyti darbo vietą. Dažniau užduotį atlieka iki galo nei meta nepabaigtą.

Socialinė branda - tai poreikis bendrauti su kitais vaikais, gebėjimas paklusti grupės interesams, suprasti ir atlikti mokinio vaidmenį. Priešmokyklinio amžiaus vaikas žino ir pasako kas esąs - vardą, pavardę, kiek jam metų, žino gimimo dieną, kur gyvena. Jaučiasi esąs šeimos, grupės narys. Turi draugų kieme, darželyje, susidraugauja įvairiose situacijose. Noriai dalyvauja vaikų grupės veikloje: pokalbiuose, žaidimuose, šventėse. Žaisdamas gali ir vadovauti, ir paklusti bendraamžiui. Bendradarbiauja su kitais vaikais: kalbasi, tariasi, aiškinasi su kitais, ką ir kaip darys.

Labai svarbi ir vaiko **praktinė branda**, t. y. higienos įgūdžiai ir užsigrūdinimas. Brandus mokyklai vaikas turi pats praustis, šluostytis, valyti dantis, apsirengti, nusirengti, susitvarkyti savo kambarį, daiktus, žaislus, mokymosi priemones.

Reikalinga ir **nuostata bei pasirengimas tapti mokiniu**: nusiteikimas eiti į mokyklą, domėjimasis knygomis, pasirengimas rašymui, elementarūs matematiniai vaizdiniai.

[Jei svarstote, leisti vaiką mokytis metais anksčiau ar ne](#)

Jei abejojate, ar leisti penkiametį į priešmokyklinę grupę ar šešiametį - į pirmąją klasę, verta pirma pasitarti su priešmokyklinės grupės ar darželio pedagogu, tada - su mokyklos ar pedagoginės psichologinės tarnybos psichologu. Pedagogai tiksliau apibūdins jūsų vaiko gabumus, o psichologas papasakos apie vaiko brandumą, jo įvertinimo procesą, vaiko brandumo mokyklai požymius ir atsakys į kitus rūpimus klausimus.

[Kada, kaip ir kas vertina vaiko brandumą mokyklai?](#)

Vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas įvertinimo tvarkos apraše (Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. spalio 29 d. įsakymas Nr. ISAK-2173), nurodoma, kad vaikų brandumo mokyklai vertinimas **atliekamas 2 atvejais**: „tėvams (globėjams) pageidaujant ugdyti vaiką pagal *priešmokyklinio* ugdymo programą, kai tais kalendoriniais metais jam dar *nesueina 6 metai*, arba pageidaujant leisti į *pradinio* ugdymo pirmąją klasę, kai tais kalendoriniais metais jam dar *nesueina 7 metai*“. Vaiko brandumą įvertina mokyklos arba pedagoginės psichologinės tarnybos psichologas.

Įvertinimas atliekamas remiantis anksčiau minėtais brandumo mokyklai rodikliais. Mokyklai ar priešmokyklinei klasei brandus yra tas vaikas, kurio savivoka, savęs vertinimas, emocijų savikontrolė, pažinimo ir kiti procesai pasiekę metais vyresniam vaikui (atitinkamai šešiametėiui ar septynmetėiui) būdingą susiformavimo lygį, o pasiekimai – mokymosi pradžia reikalingų žinių, mokėjimų, gebėjimų apimtį bei kokybę. Brandumo tyrimas taip pat atskleidžia stipriąsias ir silpnąsias vaiko puses.

[Jei jūsų vaikas nebrandus priešmokykliniam ar pradiniam ugdymui](#)

Psichologui nustačius, jog jūsų vaikas yra dar nebrandus lankyti priešmokyklinę grupę ar pirmąją klasę metais anksčiau, vaiko mokyklos lankymą būtina atidėti vieneriems metams. Remiantis Vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas įvertinimo tvarkos aprašo 12 punktu ir Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos šio punkto paaiškinimu, **tėvai turėtų leisti penkiametį vaiką mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą ir šešiametį vaiką pagal pradinio ugdymo programą tuomet, jeigu Vaiko brandumo įvertinimo išvada–rekomendacija yra teigiama**. Tas

pats liečia ir mokyklos vadovus - jie į mokyklą turėtų **priimti vaikus, kuriems tais kalendoriniais metais nesueina septyneri metai, tik tada, kai psichologai yra įvertinę vaiko brandą teigiamai.** Šiomis nuostatomis siekiama apsaugoti vaikus nuo nepagrįsto suaugusiųjų noro nebrandų penkiametį vaiką ugdyti pagal priešmokyklinio ugdymo programą, o nebrandų šešiametį – pagal pradinio ugdymo programą.

Šių įstatymo nustatų ir Švietimo ir mokslo ministerijos paaiškinimų svarbu laikytis todėl, kad mokyklai nesubrendę vaikai mokosi tik didelėmis pastangomis, alindami savo sveikatą. Dažnai bendraklasiai vaiką lenkia visais metais ir daugiau, todėl jaunesnis vaikas dažnai turi įveikti aukštesnę mokymosi kartelę. Tokiais atvejais neretai vaikui iškyla mokymosi sunkumų ir praėjus porai metų tie sunkumai pasidaro tokie ryškūs, kad tenka palengvinti mokymo programą. Jei vaikas nėra socialiai brandus - iškyla bendravimo sunkumų, o tai menkina vaiko savęs vertinimą, atsiranda nepilnavertiškumo jausmas. Dar vėliau tos problemos gilėja – krenta mokymosi motyvacija, vaikas nenori eiti į mokyklą, atsiranda mokyklos baimė. Kartais sutrinka miegas ar net susergama neuroze. Taigi, anksčiau ar vėliau tenka kreiptis į psichologus ar net medikus.

Šiandien, kai kasmet sprendžiamas mažesnių mokyklų išlikimo klausimas, mokytojai ir mokyklų vadovai stengiasi pastebėti kiekvieną vaiką, kuris galėtų lankyti mokyklą anksčiau nei jam privaloma pagal amžių. Bet pirmiausiai turime būti dėmesingi vaikui ir gerai apgalvoti, ar mūsų šiandienos sprendimas metais anksčiau leisti jį į mokyklą netaps didele problema ir sunkia našta silpniems vaiko pečiams vėliau, net jei pačiam vaikui mokykla šiandien atrodo labai patraukli. Tad nežaiskime vaikų likimais ir leiskime vaikus į pirmą klasę ar priešmokyklinę grupę tik tada, kai jie yra tam visapusiškai brandūs.

Parengta remiantis psichologine literatūra ir galiojančiais teisės aktais

**Lazdijų r. sav. pedagoginės psichologinės
tarnybos
psichologė Daiva Česnulevičienė
direktorė (psichologė) Kristina Cibulskė**

Dėl 5 ar 6 metų vaikų brandumo mokyklai įvertinimo ar konsultacijų gegužės-rugpjūčio mėnesiais kreipkitės į Lazdijų rajono savivaldybės pedagoginę psichologinę tarnybą, esančią Lazdijuose, Dzūkų g. 1, arba telefonu (8 318) 51128.